

Na temelju čl. 27., 80. i 81. Zakona o bankama („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/17), čl. 5. stavak (1) točka a) i h) i 19. stavak (1) točka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 75/17) i članka 12. stavak (1) točka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 3/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 15.12.2023. godine donosi

ODLUKU
O UTVRĐIVANJU DODATNIH KAPITALNIH ZAHTJEVA I MJERA
ZA OGRANIČAVANJE SISTEMSKIH RIZIKA

Članak 1.

Predmet

- (1) Ova odluka ima za cilj očuvanje i jačanje stabilnosti bankovnog sustava Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH), smanjenje prekomjerne ili podcijenjene izloženosti, pravovremeno upravljanje kreditnim rizikom, povećavanje otpornosti banaka, te u konačnici ograničavanje sistemskih rizika u financijskom sustavu.
- (2) Odredbama ove odluke propisuju se dodatni kapitalni zahtjevi za banku koji imaju za cilj sprečavanje i ublažavanje dugoročnih, necikličkih sistemskih rizika, kao i obveza banke da u svoj sustav upravljanja rizicima uključi i rizike povezane s identificiranim rizičnim dijelom portfelja.
- (3) Odredbe ove odluke primjenjuju se na banke sa sjedištem u FBiH kojima je Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) izdala dozvolu za rad.
- (4) Na pitanja koja nisu regulirana ovom odlukom, a regulirana su zakonom ili drugim podzakonskim aktima, primjenjivat će se odredbe tog zakona ili drugog podzakonskog akta.

Članak 2.

Pojmovi

Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- a) **Nenamjenski kredit** je gotovinski kredit kojeg banka odobrava fizičkim osobama, a kod kojeg nije određena namjena korištenja sredstava, odnosno gdje banka ne vrši kontrolu trošenja sredstava, isključujući hipotekarni i lombardni nenamjenski kredit;
- b) **Lombardni kredit** - u smislu ove odluke podrazumijeva nenamjenski/zamjenski kredit koji je u 100% iznosu osiguran namjenskim depozitom u banci;
- c) **Zamjenski gotovinski kredit** je kredit kojeg banka odobrava fizičkim osobama u svrhu otplate jedne ili više obveza kod iste i/ili drugih banaka, sa ili bez odobravanja dodatnog financiranja, isključujući hipotekarni i lombardni zamjenski kredit. Zamjenski kredit u smislu ove odluke ne podrazumijeva kredit za refinanciranje stambenog kredita za što je banka prikupila i osigurala dokaze o namjenskom inicijalnom utrošku sredstava kredita koji se refinancira. Zamjenski kredit za refinanciranje stambenog kredita banka je dužna evidentirati prema njegovoj inicijalnoj namjeni kao stambeni kredit i omogućiti njegovo odvojeno sistemsko prepoznavanje i praćenje.
- d) **Identificirani rizični dio portfelja banke** u smislu ove odluke podrazumijeva ugovorene nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih osoba čiji je preostali rok do dospijeca duži od 5 godina.
- e) **Ukupan iznos izloženosti riziku** - definiran člankom 38. stavak (3) Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- f) **Sistemski rizik** - definiran člankom 2. točka rr) Zakona o bankama.

- g) **Strukturni sistemski rizik** u smislu ove odluke je neciklični sistemski ili makroprudencijalni rizik dugoročnog karaktera, odnosno rizik koji proizlazi iz strukture i uređenja financijskog sustava i koji može imati ozbiljne negativne posljedice na financijski sustav i gospodarstvo u cjelini.
- h) **SyRB (engl. Systemic risk buffer)** - zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik je makroprudencijalni instrument u obliku redovnog temeljnog kapitala kojim se utječe na strukturne sistemske rizike, te pored jačanja otpornosti bankarskog sektora na potencijalne šokove, potiče banku da smanji izloženost rizicima.
- i) **Stopa SyRB** je stopa koju je banka dužna primjenjivati pri izračunu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik, s ciljem sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika.
- j) **Stopa nekvalitetnih kredita (stopa NPL)** – u smislu ove odluke predstavlja omjer nekvalitetnih kredita, definiranih člankom 2. stavak (1) točka c) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka i ukupne vrijednosti kredita (na bruto osnovi).
- k) **Stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL)** – u smislu ove odluke predstavlja omjer očekivanih kreditnih gubitaka, definiranih člankom 2. stavak (1) točka d) Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, za nekvalitetne kredite i ukupne vrijednosti nekvalitetnih kredita (na bruto osnovi).
- l) **Treća zemlja** - definirana člankom 2. točka eeee) Odluke o izračunavanju kapitala banke.

Članak 3.

Ograničenja za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama

- (1) Banka je dužna u sustav upravljanja rizicima uključiti i posebne uvjete za odobravanje nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama, u skladu s ovom odlukom.
- (2) Banka ne može ugovoriti nenamjenski i/ili zamjenski kredit s fizičkom osobom na razdoblje duže od 10 (deset) godina.
- (3) Banka ne može ugovoriti nenamjenski i/ili zamjenski kredit s fizičkom osobom u iznosu većem od 50.000,00 (pedesettisuća) KM.
- (4) Prilikom odobravanja nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita fizičkim osobama, banka je dužna na sveobuhvatan i adekvatan način procijeniti kreditnu sposobnost dužnika, uvažavajući interno propisane kriterije i odredbe Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, vodeći računa da ukupna izloženost po osnovi glavnice, po svim kreditnim partijama nenamjenskih i/ili zamjenskih kredita klijenta u banci, ne smije preći iznos od 50.000,00 KM.

Članak 4.

Utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik

- (1) Banka je dužna sveobuhvatno i efikasno upravljati rizicima kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena, a koji se odnose i na ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama i dugoročnih stambenih kredita.
- (2) Banka je dužna, u okviru procesa praćenja rizičnosti kreditne izloženosti, a razmjerno vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obavlja, kao i rizicima svojstvenim poslovnom modelu, procijeniti utjecaj identificiranog rizičnog dijela portfelja banke iz članka 2. točka d) ove odluke, na svoj kreditni portfelj, te provoditi efikasan i pouzdan sustav upravljanja rizicima.
- (3) Za utvrđeni identificirani rizični dio portfelja banke iz članka 2. točka d) ove odluke, banka je dužna za izračunavanje iznosa izloženosti ponderiranih rizikom, primijeniti ponder rizika 100% za navedene izloženosti, a uzimajući u obzir odredbe Odluke o izračunavanju kapitala banke.

- (4) Banka je dužna za izloženosti ili bilo koji dio izloženosti potpuno osiguran stambenom nekretninom u kojoj vlasnik stanuje ili će stanovati, odnosno koju iznajmljuje ili će iznajmljivati, dodijeliti ponder rizika 75% ukoliko je preostali rok dospijeca duži od 20 godina, a uzimajući u obzir odredbe Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- (5) Agencija, kontinuirano, na temelju mjesečnih i kvartalnih izvješća cijeni efekte identificiranog rizičnog dijela portfelja banke, stambenih kredita, kao i utjecaj istih na stabilnost bankovnog sustava FBiH i pojedinačnu banku.

Članak 5.

Zahtjev za održavanje SyRB

- (1) SyRB je regulatorni kapital koji Agencija zahtijeva ili može zahtijevati od banke da održava u obliku redovnog temeljnog kapitala, a sukladno članku 6. stavak (5) ove odluke na pojedinačnoj, konsolidiranoj ili potkonsolidiranoj osnovi.
- (2) Redovni temeljni kapital koji se održava za ispunjavanje zahtjeva iz stavka (1) ovoga članka ne koristi se za ispunjavanje zahtjeva iz čl. 38. stavak (1) toč. a) do c) i 44. Odluke o izračunavanju kapitala banke, dodatnih kapitalnih zahtjeva nakon procesa supervizorskog pregleda i procjene banaka, ni kapitalnih potreba utvrđenih na temelju rezultata nadzornog testiranja otpornosti na stres.

Članak 6.

Način određivanja stope SyRB

- (1) Stopa SyRB utvrđuje se u stupnjevima prilagođavanja od 0,5 postotnih bodova ili sadržatelju te vrijednosti i može iznositi maksimalno 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku.
- (2) Stopa iz stavka (1) ovoga članka može biti različita za različite banke ili za različite izloženosti na koje se zaštitni sloj za sistemski rizik primjenjuje.
- (3) SyRB se može primijeniti na:
 - a) sve izloženosti u BiH;
 - b) sektorske izloženosti u BiH;
 - c) sve izloženosti u državama člancima Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) i trećim zemljama;
 - d) izloženosti po sektorima u državama članicama EU kako bi se omogućilo priznavanje stope SyRB koji je odredila država članica EU, u skladu s člankom 8. ove odluke;
 - e) podskup bilo koje kategorije izloženosti iz točke b) ovoga stavka.
- (4) Agencija će preispitati obvezu održavanja SyRB najmanje svake dvije godine, uz istovremeno poštovanje principa da se SyRB ne smije upotrebljavati za rješavanje rizika obuhvaćenih protucikličnim zaštitnim slojem i zaštitnim slojem za sistemski značajnu banku, te da zaštitni sloj za sistemski rizik ne smije se dovesti do nerazmjernih nepovoljnih utjecaja na cijeli ili na dijelove financijskog sustava stvaranjem prepreka funkcioniranju unutarnjeg tržišta.
- (5) Banka izračunava SyRB kako slijedi:

$$B_{SR} = r_T * E_T + \sum_i r_i * E_i$$

gdje je:

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik;

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke;

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke;

i = indeks kojim se označava podskup izloženosti iz stavka (3) ovoga članka;

r_i = stopa zaštitnog sloja primjenjiva na iznos izloženosti riziku podskupa izloženosti;

E_i = iznos izloženosti riziku banke za podskup izloženosti i .

- (6) Agencija određuje visinu stope SyRB, kriterije za utvrđivanje stope SyRB, izloženosti i/ili podskupove izloženosti na koje se SyRB primjenjuje, banke na koje se SyRB primjenjuje, kao i datum primjene.
- (7) Banke u FBiH su dužne da stopu SyRB utvrđuju u skladu s odredbama Priloga 1, koji je sastavni dio ove odluke.

Članak 7.

Objavljivanje stope SyRB

Odluku o primijeni ili ponovnom utvrđivanju stope SyRB Agencija objavljuje na svojoj službenoj internetskoj stranici, kao i najmanje sljedeće podatke:

- a) stopu ili stope SyRB
- b) kriterije za određivanje banaka koje su dužne održavati SyRB
- c) izloženosti na koje se primjenjuje stopa ili stope SyRB
- d) obrazloženje za primjenu ili ponovno utvrđivanje stope ili stopa SyRB, osim u slučaju kada bi to obrazloženje moglo da naruši stabilnost financijskog sustava
- e) datum od kojeg je banka dužna primijeniti SyRB
- f) naziv država kada se izloženosti u tim državama priznaju u SyRB.

Članak 8.

Priznavanje stope SyRB

- (1) Agencija može priznati stopu SyRB koja je određena sukladno članku 6. ove odluke od strane nadležnog organa u državi članici EU i trećim zemljama, i primijeniti tu stopu na banke u FBiH za izloženosti u državi članici EU i trećim zemljama koje određuju tu stopu.
- (2) Ako Agencija prizna stopu SyRB sukladno stavku (1) ovoga članka, taj SyRB se može dodati SyRB koji se primjenjuje u FBiH, uz uvjet da se tim zaštitnim slojevima pokrivaju različiti rizici. Ako se zaštitnim slojevima pokrivaju isti rizici, primjenjuje se samo viši zaštitni sloj.

Članak 9.

Prijelazne i završne odredbe

- (1) Banka će primijeniti stopu SyRB i pondere rizika iz članka 4. ove odluke počevši od 30.06. 2024. godine.
- (2) Danom stupanja na snagu ove odluke, prestaje važiti Odluka o uključivanju posebnih uvjeta za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama u sustav upravljanja rizicima u banci ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/17).
- (3) Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Broj: U.O.-17-03/23
Sarajevo, 15.12.2023. godine

PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA

Ivanka Galić, dipl.ecc., v.r.

Stopa SyRB za banke u FBiH

1. Utvrđivanje stope SyRB

- 1.1 Visina stope SyRB utvrđuje se na temelju godišnjeg prosjeka (utvrđenog na datum presjeka) stope nekvalitetnih kredita iz članka 2. točka j) ove odluke i stope očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite iz članka 2. točka k) ove odluke, na kvartalnoj razini.

Banka utvrđuje stopu SyRB kako slijedi:

Prosječna stopa NPL-a	Prosječna stopa ECL-a za NPL	Stopa SyRB (%)
<5%	>65%	0%
<5%	<65%	1,0%
>5%	>65%	1,0%
>5%	<65%	2,0%

- 1.2 Banka čiji je udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima veći od 5%, ili čija je stopa ECL-a za nekvalitetne kredite manja od 65%, ili koja ispunjava oba navedena uvjeta, dužna je održavati SyRB.
- 1.3 Izračun prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL iz točke 1.1. ovoga priloga banka će računati na način da kvartalne iznose traženih stopa u prethodnoj godini zbroji i podijeli s brojem 4.
- 1.4 Utvrđivanje prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL vrši se godišnje i iste se koriste kao relevantni indikatori za utvrđivanje stope SyRB, koja će se primjenjivati do sljedećeg godišnjeg razdoblja revidiranja.
- 1.5 Svako ponovno utvrđivanje prosječne stope NPL-a i prosječne stope ECL-a za NPL, banka utvrđuje na temelju sljedećeg godišnjeg prosjeka navedenih stopa.
- 1.6 Ponovno utvrđivanje obveze održavanja SyRB, banka će izračunati na posljednji dan kalendarske godine, na kvartalnoj osnovi, a utvrđenu stopu SyRB primjenjivati od 30. 6. naredne godine.
- 1.7 Ukoliko banka ne ispunjava stope SyRB iz točke 1.1. ovoga priloga, dužna je pridržavati se mjera za očuvanje kapitala iz čl. 46. i 47. Odluke o izračunavanju kapitala banke.
- 1.8 Agencija je dužna preispitati utvrđene pragove i indikatore za utvrđivanje zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik najmanje godišnje.
- 1.9 Agencija može, pored navedenih indikatora, propisati i dodatne indikatore radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika.
- 1.10 Ukoliko cijeni da postoji značajan rast strukturnih sistemskih rizika, Agencija može propisati i veću stopu SyRB, ali ne više od 3%.

2. Izračunavanje SyRB

Banka će izračunavati SyRB kako slijedi:

$$B_{SR} = r_T * E_T$$

gdje je:

B_{SR} = zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik;

r_T = stopa zaštitnog sloja primijenjena na ukupan iznos izloženosti riziku banke;

E_T = ukupan iznos izloženosti riziku banke.

3. Datum početka primjene SyRB

Banke u FBiH su dužne primijeniti SyRB počevši od 30. 6. 2024., a kao datum presjeka za potrebe izračuna godišnjeg prosjeka stope NPL-a i stope ECL-a za NPL uzeti će se posljednji dan kalendarske godine, na kvartalnoj osnovi.